

መርኢያ/ኣብነታዊ (Paradigmatic)

ሕሰብ ኣስተውዕል ተማራመር ተባራብር

ሰላም ኩቡራት የሕዋት ተኻታተልቲ ወይብ-ሳይታት፡ኣብዚ ዝሓለፈ ወርሕታት ዓለምና ኣብ ዲቕ ዝበለ ህዝብታት ዘህለቑ ሕማም ተላጋቢ ተሰጢሑ፡መንግስታት ዓለም ዘይተቐረብሉን ዘይተጸበይዎን ብምንባሩ፤ በቢ ዘለዎም ነዚ ኣህላቂ ኮቪድ-19 ዝሰመ ንምክልኻል፡ይጠቅም ዝብልዎ ስጉምታት ከም ውሽባ፡ኢድካ ብሳሙና ብደምቢ ምሕጻብ፡ኣፍካን ኣፍንጫኻን ዝሸፍን ማስከራ/ፈንጠዝያ ምጥቃም፡ማሕበራዊ ምርሕሓቕ/ምፍንታት፡...ወዘተ ዝግድድ ዓይነት ኣካይዳ ዓንቀጸ -ሕግታት ኣብ ምውጻእ መንግስትን ባይቶ ዝተሳማማዓሉ፡ብተዋሳኒነት ሓለፍቲ ኣውራጃታት፡ዕለታዊ ብመራኸቢ ብዙሃን ብምጥቃም፡ህዝቦም ዝስዕብሉ፡ ቀዳምነት እኹል ናይ ሕክምና፡ሆስፒታላታት ፍሉይ ኒ-ኮቪድ -19 ዝተለኸፉ ቦታ ኣብ ምጥጣሕን ብሁጹጽ ኣብ ምስራሕ ተጻሚዶም፡ላዕልን ታሕትን እናበሉ ንህዝቦም ዝረድእሉ፡መጠንቐቕታት ሓበረታት ኣብ ሳይንስ ዝተሞርኮሶ ምእንቲ ክኸዉን ካብ ዝተፈላለዩ ናይ ተላጎብን ካልኣት ሕማማት ስነፍልጠታውያን/ሊቃውንቲ፡ ማሕበራዊያን ስነምግባራዊያን ዝቐማ ሓይሊ ዕማማት ብምስንዳው፡ንህዝቢ ዝጠቅም ሓበረታን ክካየድን ክስዓብ ዘለዎ ኣጋባብ ክቐርቡን ድቃስ ዘይብሉ ስርሓት ከካይዱ ክንዕዘብን ብኹሉ ዓይነት ምድያታት ክንሰምዕን ክንካታተልን ወሪሕና ኣሎና፡፡ተማሂርናሉ ክንከዉን ተስፋ ንገብር፡፡

ብሰንኪ እዚ ኮቪድ-19 ስርሓት ጠጠው ኢሉ፡ካብን ናብን ክትንቃሳቐስ ከምዘይ-ካኣል ተገሩ፡ቅድሚ ሕጂ ተሰሚዑ ዘይፈልጥ፡ወይ ኣብ ታሪኽ ዓለምና ንኹሉ ዘጣቓለለ ውሽባ ብምግባር፡ፖለቲካዊ ይኹን ማሕበራዊ ብፍላይ ቁጠባዊ ደስኪሉ፡ኩሉ ዓይነት ሓይልታት ኣብ ኮሮና ቫይሩስ ምክልኻልን ምጥፋኡን ምእላሽ ፈውስን ንኸታቡት ዝጠቅም መድሃኒት ዝማሃዙሉ እዩ ኩሉ ኣትክሮ ተገይርሉ ዝወረሐን ዘሎን ዝቐጽል ዘሎን፡፡ነዚ ንምብጻሕ በቢ ዘለዉዎ ክፍሊ ድህሰሳ/መርመራ ቤት ዕዮታትን ብምትሕብባር ዓቢይቲ ዩንቨርሲታት ጸዑቑ ስርሓት ክካየድ ከሎ ጉዞፍ ባጀታት እዉን ይውዛዕ ኣሎ፡፡

ነዚ ዓይነት ስርሓት ንክካየድ መራሕቲ መንግስታት ምስ ናይ ዓለምለኻዊ ምክልኻል ጥዕና (W.H.O) ብምትሕግጋዝ፡ነቲ ዝሞሃብ ሓበሬታት ንምውህሃድን፡ካብ ሃገር ናብ ሃገር ክግበር ዘለዎ ምትሕግጋዝን፡እዋናዊ ሓበረታት ምልውዋጥ ብፍላይ ኣብ ናይ ድህሰሳን/ምርምርን ንክታቡት ዝውዕል መድሃኒታት ንምምሃዝ ዝግበር ዑዞ-ዝ ሓበራዊ ስርሓት፡እንካን ሃባን ከዝውተር፡ከምኡ ንዋታውን ሞራላውን ሓገዝ ንህዝቦም ዝህቡሉ ዝጥቀሙሉ ኣጋባብ፡እንርእዮን እንዕዘቦ ዘሎና ህሞት እዩ፡፡

ከምቲ ኩሉና ዝረኣናዮ ናይ መራሕቲ ሃገራት ጸዕርታት፡ገለ ብቐጥታ ተለኪፎም ካልኣት ክኣ መስርሕቶም ክልከፉ ሰሚዒናን ብተለኪጂን ሪኢናን ኣሎና፡ሳዕቦን ኣብ ስራሕ ጠሊቐካ ምስራሕን ንህዝብኻ ተስፋ ከይቆርጽን ኣብ ጎድኑ ከም ዘለኻ ንምርኣይን ዝዓለመ ኣብ ርእሲ ምዃኑ፡ኣብነታዊ ንምዃን ህዝብን መንግስትን ብሓባር፡ ነዚ ዓለምለኻዊ ፓንደሚያ ኮቪድ-19 ምስ ዝግጠም ጥራይዮ ክሺነፍ ዝካኣል ዝብል፡ስጡም ህዝባዊ ጽንዓትን መስዋእቲን ከም ዝሓትት በሪሁን ሙሉእ ተሳተፍነት ክረክብ ዝክእል ካብ ዝብል ቁኑዕ መስርሕ ዝሓዘዮ ክባሃል ይካኣል፡፡

ካብዚ ብዘይ ምቁራጽ ጸዑቑ ስርሓት ዝተኻየደ፡ዋላኳ ን-ኮቪድ-19 ጠጠው ምባልን ፈጸሙ ክጠፍእን እንተ ዘይተበጽሑ፡ካብቲ ቐጠባዊን ማሕበራዊን ደስኪሉሉ ዝነበረ ህሞት ንምውጻእ፡ብጥንቓቕን ህድኣትን ምጅማር፡ነቲ ዘይኩቡር ናብ ኩቡር ናብራ ንምምላስ ጎደና/መገዲ ተጀሚሩ ዳግመ ምውዳቕ-ሕማም ከየጓንፍ ጽላት ብጽላት ክኸይድ ስራዑን ኣጋባቡ ዝሓዘ ምእንቲ ክኸዉን፡ካብ ውሽባ ናብ ፍትሓት ገጹ ዝካየድ ጉዕዞ ተጻሚዶን ይርከባ፡፡

ቁጠባ ዓለምና ብጣጣሚ ወዲቹ፡ ብዝሒ ህዝብታት ኣብ ስራሕ ኣልቡነትን ሑሱም ድኽነትን ኣዕለቕሊቃ ስለ-
ዘላ፡ነዚ ፓንደምያ ኮቪድ-19 ዝፈጠሮ ተራእዮ ዘይፈልጥ ደልሃመተ/ውድቀተ ቁጠባ፡ፖለቲካ፡ማሕበራዊን
ፍታሕ ዝርከቡ ስትራቴጂ ኣብ ምድህሳስን ምንዳይን፡ፕሮጀክትታ ምስናድ ኣለዉ ዝባህሉ ፈላጣት ክዋሱኡ
ከም ዘለዎም ዝግበረሉ ባይታ ምህናጽ/ምፍጣር ይጓዩዮ ኣለዎ።

እዚ-ብዘይ ኣፋላላይ ንኹሉ ዝዳሃኹ ኮሮና ቫይርስ ንምስዓሩ፡ዓለምለኸዊ ህንጻን ምትሕግጋዝን
እንተዘይተረኺብዎ፡ነፍሲ ወከፍ ነፍቱ ናይ ብሕቱ/ባዕልነት/ኢነት ክፈትሕን፡ጸብለልነት ንምርካብ ዝግበር
ውድድር እንተ ተኸይዱ፡ህዝብታት ከምዘይረብሑሉ/ዝጥቀሙሉ ዓለምና በጺሓቶ ዝነበርትን ዘላን ሃለዋት
ጥዕና፡ኣብ ግምት ዘእተወ ክኸውን ግደታን ንመጻኢ ትውልዲ ዘውርስ ኤኮ ሲስተም ከምዘሎ፡ክርሳዕ ዘይቡሉ
ሓላፍነት፡ክስከም ከም ዘለዎ ኩሎም ሰባኣዊን ሞራላዊን መንእሳያትን ህጻናት ትሕቲ ዕድመ ከይተረፉ ዘቕረብዎ
ጥራዓን ምስማዕ ከድሊ ጥራይ ዘይኮነስ ግደታውን እዩ።

ኣብ ርእሲኡ ነዚ ማእለያ ዘይብሉ ስቓይን ሞትን ድኽነትን፡ህዝብታት ብናታቶም ቃልስን ጸዕርን ክስዕርዎ
ምእንቲ፡ካብ ተመጻውቲ ናብ ተዋሳኢቲ ዝኸወን ኣጋባብ መድረኽ ክክፈት እቲ ዝተመርጸ ምዃኑ ክርሳዕ ዘይብሉ
ጉዳይ'ዩ ይብሉ ተማራመርቲ/ሊቃውንቲ።እንተ ደኣ ናይ ህዝብታት ጥምረት ምትሕግጋዝ ደንፊዑ፡ንምርሕሓቕ፡
ስሳዕን፡ንዓይ ጥራይ ይጥዓመኒ፡ባህርያት ሰጊሩ፡ውህደት ሓድነት፡ናጽነት፡ማዕርነት፡ፍትሒ፡ዲሞክራሲ...ወዘተ
ዝብሉ ሓሳብን ግብርን ክዝውተር ተኸኢሉ፡ናይ ሕልና ቅሳነትን እታ ኣብ ሰውራ ፈረንሳ ብ 1798 ዝተዘመራ
ናጽነት ሕውነት ማዕርነት ቁጥጥት ጭርሖ ግዝያዊያን ኮይነን ንረኽበን፤ ምኽንያቱስ ስጋብ እዚ እዋን ኣረመን
ዝኾነ ርእሰማላዊ ኣጋባብ ሃብቲ-ዓለም ኣብ ዉሑዳት ሰባት ተጨቢቱ፡እቲ ዝበዝሐ ክፍሊ ህዝቢ-ዓለም
ኣብድኽነት ክነበር ዘይሰባኣዊን ዘይጉቡኡን ኣብ ርእሲ ምዃኑ፡ዘይቁኑዑን ዘይፍትሓዊን መሰል ደቂ ሰባት
ዝረገጽ ኣጋባብ እዉን እዩ። ስለዚ ደቂ ሰባት ምትዕርራይ ክግበረሉ እዋኑን ተሞክሮን፡ታሪኽ ዝምህሮ ህሞትውን
እዩ፡ኢሎም ዝዛረቡ ሙሁራትን ሊቃውንትን ናይ ሞራል መሃርቲ፡ሓለፍቲ ሃይሞኖታት፡ናይ ቁጠባ
ተማራመርቲ፡ሙኩራት ፖለቲካኛታት፡ዕለት ካብ ዕለት ዋዕ ኢሎም ይምህርዎን ዝጽሕፎዎን ነዊሕ እዋን ሓልፉ
ኣሎ። እዚ ኣብ ላዕሊ ዝጠቐስናዮ ሓፈሻዊ ርእይቶ ናይ ኩሎም ደሞክራሳውያን ባእታታ ዓለምና ክኸወን ከሎ፡
ብዓቢኡ ኣብ'ታ ድቃስ ኸለኣትና ዘላ ሃገርና ኣደና ኤርትራ፡ኣብ ድያስፖራ ዘለዉ ደቃን ብፍላይ ተወዲቦም
ዝቃለሱ ዘለዉ'ኹ ኩነታቶም ከመይ ኣሎን እንታይ ይገብሩን ብኸመይ ይጓዓዙን ዝብል ሕቶታት ኩሉ እዋን
ዝቃላቕል ዓቢ ኣርእስቲ ኣብ ርእሲ ምዃኑ፡እታ መፍትሕ ነዚ ማፍያዊ/ድስቡጣ ኢሳያስን ተኸተልቱን ካብ ሱሩ
ምምሓው ዘይተረኽበት ምዃን ዘተሓሳስብን፡ኣብ ደምበ ፍትሒ ካብ ሃናጺ ህሰያ/ነቕፊታን፤ ይጠቅም ዝበልናዮ
እማመታት ምቕራብ ኣይንክቓርጽን ኢና።

እዚ ማፍያዊ/ድስቡጣዊ ስርዓተ ኢሳያስ፡በቲ ንሱ ናተይ ኢሉ ዝሰርሖ ተዋስኦ/ድራማታት ናይ ሞትን ሂወትን
ገዲፍና፡እታ ኣጸቢቓ እተገርም ድራማኡ፡ኣብ ክንዲ ከም ኩሎም መራሕቲ ዲክታተርያውያን ከይተረፉ ምስ
ኣብ ቁጽጽሮም ዝርከብ ህዝቢ ይጠቅም ዝብልዎ መምርሕን ክርከብ ዘለዎ ሓገዛት ኣብ ምንዳይን ምውዛዕን
ክዋስኡ ክትዕዘብ ኮሎኻ፡እዚ ደረት ኣልቦ ድስቡጣዊ ኢሳያስ ነዚ ናይ ዓለምና ውሽባ/ኮራንተን quarantine፤
ኣብ ውሽጢ ዝ ከይተረፈ ኣብ እትነበረሉ ከተማ ዓዲ ክቲዋሳወስ ዝተኣገደ ኣብ ሙሉእ ዓለም ዘይተራእዮ፡
ብኣካል ካብ ኤርትራ ናብ ኢትዮጵያ መገሻ ብምክያድ፡ሓጽብን ካብኡ ነቕሉ ብሞስኖ ዝግልገል ሕርሻ ሰፊሕ
ቦታን፡ክምርቕን ከም ወትሩ ዝጥቀሙሉ ተማሃርና ትብል ቃል ዝተሞርኮሰ መደረ ከስምዕ ተራእዩ።

ብፖለቲካዊ ኣጣማምታ ነቲ ከም ወዱን ሓዉ ኢሉ ዝጽውዖ ኮለነል ኣብይ ኣሕመድ መራሕ መንግስቲ ኢትዮጵያ
ክኸወን ኢሉ ዝገበሮ ኮይኑ፡ኣብዚ እዋን ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ ፖለቲካዊ ምትህልላኽን ዘይሩጉእ ሃዋሁን ን-
ቡዙሓት ውድባትን ዘቆጠዐን ናይ ፖለቲካ ተማራመርቲ ኢድ ናይ ካልእ ሃገር ምትእትታውን ነቲ ፖለቲካዊ
ግርጭት ናብ ሃገራዊ ግጭት ምድፍፋእ ኢሎም ይገልጽዎ ጥራይ ዘይኮነስ፡ኣብ ውሽጢ ጉዳይ ኢትዮጵያ ኢድካ
ምትእትታው ጠጠው ኣብሎ ዝብል ተሪር መጠንቕቕታን መሰማዕታን ዝሃቡ ቡዙሓት እዮም ።

ሕልሚ ድስቡጥነት/ፍጹም ሰልጣንነት ዝብል ራኢ ዘለዎ ኢሳያስ፡ልክዕ ከምቶም ሁቡባት ዝእቲ ናይ ዓሰርተው
ሓሙሽተ-ሹድሽተ(XV-XVI)ክፍለ ዘመን ከዘውትሮ ዝደሊ ዕሸላዊ ሓሳብ፡ን-ኣዳም ገረሞ ኢልካ ጥራይ
ዝሕለፍ።

እቲ ዝገርም ኮለነል ኣብይ ኣሕመድ መራሒ መንግስቲ ኢትዮጵያ መንእሰይ ክነሱ፣ነዚ ናይ ማፍያዊ/ድስቡጣዊ መገድን ኣጋባብን ምኽሪ ኢሳያስ ምቕባሉን ከምኡ ዓይነት ኣጋባብ ክኸተል ምፍታኑ እዩ።

ነቲ ብሽም ሰላም፡ፍቕሪ ኣብ ርእሲ ጽልኢ ሲዒራ ኣብ ውሽጢ ኢትዮጵያን ኣብ ዘባኣን ብፍላይ ኣብ ሞንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ተተኪሉ ዝነበረ ኣይ ሰልም ኣይ ውግእ ብመሰረት ዉዑል ኣልጀሪ ኣብ መጠረሻታ ከነብጾ ኢና ዝበሎ ጭርሖ፣ትንቢት ኮይኑ ተሪፉ ጥራይ ዘይኮነስ፣ናይ ውግእን ናይ ብሓይሊ ሰጥ ከነብሎም ኢና ዝብል መደራታት ከስምዕ ይርከ ኣሎ።ምኽሪ ናይ'ቲ ኣብ ህወከት ዝመንበሪኡ ዱስቡጣዊ ኢሳያስ እምብኣር፣ፍሪኡ ተታሒዝካ ኣብ ደልሃመት ምእታው ጥራይ ዘይኮነስ፣ነቲ ብዝግምታ ናብ ደሞክራሲ ዘምርሕ ዝነበረ መርሆ ኢትዮጵያ ንድሕሪት ምምላሰን ሓድነት እታ ሃገር ኣብ ሓዲጋ ምእታው ምኻኑ እዚ እንገራ ዘልና ህምት እዩ።

ህዝቢ ኢትዮጵያ ግን ካብ መስፍንነት፣ ኑጉሳዊ፣ ሃጻዊ፣ካብኡ ብሽም ማሕበርነት ዲክታተራዊ ስርዓታት፣ ብሓይሊ ሲዒሩ በቲ-ንዓይ ይጠቕሙ ዝብሎ ግዝኣተ ሕገ-ቅዋማዊ ስርዓት ድሮ ዳርጋ ሳላሳ ዓመት ስለ ዝተጓዕዘ ንድሕሪት ዝምለስ ኣይንብልን። ኮይኑ ህዝቢ ባዕሉ ዘጽደቕን ምምሕያሽ ኣብ ዘድልዩሉ እዋን በቲ ኑሱ ዝወከሎም ኣባልት ባይቶ ዘድሊ ምምሕያሽ ክግበሮን ህዝቢ'ዊን ብረፈረንድም ኣቢሉ ከስምረሉ ወይ ከነጽጎ ይካኣል።እሱ ጥራይ ዘይኮነስ ህዝቢ ክማሓየሽ ኣለዎ ዝብሎ ዓንቀጻት፣ቅዋም ዘፍቅዶ ቁጽሪ petition ወግዓዊ ኣቤቱታ የቕርብ እም፣ባይቶ ነቲ ብ-ህዝቢ ዝቐረበ ሓተታ ወይ ኣቤቱታ ኣብ ግምት ብምእታው ምምሕያሽ ይገብረሉ። ኣብ ደሞክራሲ መስርሕን ኣጋባባትን ስለ ዘሎ ኣብ ኢትዮጵያውን፣መስርሕ ደሞክራሲያ ክጥቀሙ ዘሎና ትምህትን ለበዋን ከነቕርብ ኮሎና፣ከም ጎረብብትና መጠን ናታቶም ርግኣትን ፍትሓዊ ኣሳራርሓ ኣብ ርእሲ ኣገዳስነቱ ጸላዊ ምዃኑ ኣይንስሕቶን።እታ ክትቐበልን ፈጺምካ ክትሕሰብን ዘይብላ ግን፣ካልእ ሃገር ኣብ ናይ ካልእ ሃገር ኢድ ምትእትታው ምዃኑ ንሕናውን ነስምረሉ ኮይኑ፣ብወገን ኢትዮጵያውን ኣብ ናይ ኤርትራያ ጉዳይ ኢድ ምትእትታው ኩልኩል ጥራይ ዘይኮነስ ህዝቢ ኤርትራ ከምዘየፍቅዶ ምፍላጡ ኣገዳሲ ኢዩ እዉን ንብሎም።ስለዚ እዚ ኣብ ነንሕድሕድ ኢድ ዘይ-ምትእትታው ከም ውድዓውን ዓለምላኻዊ ሕገውን ስለ ዝኮነ ንዕኡ እናኣኸበርና፣ ኣብ ሞንጎ ደሞክራሲያውያን ኣብ ምፍድዳይ/ሓድሕድ ስምምዕ(reciprocity)ዝተሞርኮሰ ደገፋት ካብ ምሃብን ሓሳብ ንሓሰብ ምልውዋጥን፣ነዊሕ ዝጠመተ ናይ ሓባር ስእሊ ወይ ስትራተጂዊ ዝምድናታት ክህልወና፣ግድነት ጥራይ ዘኮነስ ናይ ህዝብታት ድልየትን ተዋሃሂድካ ምንባር ዝብለ ሰረት ዝሓዘ ምዃኑ ኣይንርስዕን።

ኣብ ኩሉ ዓለም ብፍላይ ክኣ ኣብ ዘባና ደሞክራሲ ከስፋሕፍሕን ክምዕብልን ባህግናን ድልየትናን ኣብ ርእሲ ምዃኑ፣እንቃለሰሉ ዘለና ባይታ ኮይኑ ከም እንዕወተሉ ዘጣራጥር'ውን ኣይኮነን። ኮይኑ እታ ዓቢ ደገፍን ሓገዝን፣ ንህዝቢ ኢትዮጵያ፣ሱዳን፣ጃቡቲ ሶማሊ፣ካልኣት ዝዋደባና ሃገራት ብፍላይ፣ዓለምና ብሓፈሻ ነዚ ማፍያዊ/ድስቡጣዊ ስርዓተ ኢሳያስ ጉጅሉኡን ካብ ሱሩ ሚሒኻ ብምውጻእ፣ኣብ ቦቱኡ ስርዓተ ሕግን ፍትሕን ዲሞክራሲን ምትካል ምዃኑ እንፈልጦ ጉዳይ ኮይኑ፣ነዚ ንምብጻሑ ሓባራዊ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ከም ዝኸነውን ስለ ንኣምን፣ነፍሲ ወከፍ ዕዮ ገዛና ከነማልእ'ዩ ዝጽበየና ዘሎ፡ ጠለብ ህዝብና እዉን ንሱ እዩ ክንብል ንኸእል።

ትዕዛብትና ኣብዚ ደምበ ፍትሒ፡-እቶም ህዝባውያን ምጥርናፋት ከም ይኣክል ነዚ ኮቪድ-19 ኣብ ህዝብና ዘስዓበ ሽግር ንምቅላስ፣ኣብ ነፍሲ ወከፍ ሃገር ሓይሊ-ዕማማት ብምውጻእ ናይ ገንዘብን ንዋትን ብምእካብ ብጥርኑፍን ኣጋባብ ዝተኸተለ፣ተወካስነት ዘለዎ መስርሕ፣ናብቶም ሓገዝ ዘድልዩም ዜጋታትና ንምብጻሕ ህርድግ ይብሉን ስርሓቶም የካናዉኑን ምህላዎም ተስፋ ዝህብ መፈወንታ/ጅማሪ ዕዮታት ክባሃል ይካኣል።

እተን ኣብ ደምበ ፍትሒ ኮይነን ዝዋሰኣ ድምጺ ህዝቢ ኢልና እንጽውዑን፡ ከም ቲቪ ኣሰና፣ኤሪ-ሳት፣ረድዮ ኤሪና ሓቢረን ዘማሓላልፍኦ ብኺኢላታት፣ሰብ-ሞያን፣ሓካይም፣ሊቃውንቲ፣ስነ-ፍልጠተኛ ዝቐርብ ሓበረታ ምኽርታትን ዕለት ብዕለት ናብ ህዝቢ ዝበጽሖን ዝበጽሖ ዘሎ፣ብዝተፋላለዩ ቋንቋታትና ዝዳለው መድርኻት ዝንኣድን ዝምስገንን እዩ ኢልካ ዝሕለፍ ዘይኮነስ፣ምስናይን ምውህሃድን ሓቢርካ ምስራሕ በኣኣን ተጀሚሩ ክትዕዘብ ከለኻ፣እዉ ይካኣል ዝብል ሕልሚ ህዝብና ክትግበር ክትርኢ ዝስመዓካን፣ኣብነታውያን ብምዃን ተስፋን ሓብን ንኹሉ ንፍትሒ ዝቃለስ ክህባ ምብቃዕን ተኣምር ኣብ ርእሲ ምዃኑ፣ነተን ውድባትን ሲቪካውያን ማሕበራትን ኩሉ በቢ ወገኑ ተወዲበ ዝብል፣እቲ ባይታ ናይ ሓባር መቃለሲ ክትርጎም ከም ዝካል እንሆ እቲ

ምስክር ወይ ኣብነት ክንብሎ ንደፍር፡ነተን ጀሚረንኦ ዘለዎ መድያታት፣ክኣ ድሕሪ እዚ ፓንዳሚክ ኮሮና ቫይረስ ዘሰዓሰ ሓባራዊ ስራሕ፣ኣብ ፖለቲካዊን ቁጠባዊን ማሕበራዊን ክዋሃብ ዘለዎ ሰፊሕ ስነፍልጠታዊ ትምህርቲ፣ ኣብ ቡዙሕነት ኣብ ሓድነት ዝተሞርኮሶ ሓበራዊ ምትሕግጋዝን፣ኣብ ኤቲካዊ ዝተሞርኮሶ ሕግታት ምክብባር ብምዝውታር፣እተዋሃሃደ መድረኽ ክኸፍታን፣ናጽነተን ዝሓለወ ፕሮግራማት ክሰርዓ ምስ ዝኸእላ፣ዓቢ ህያብ ንህዝብና ፍጥጽ ኣብነትን መርኣያ፣ነተን ካብ ነዊሕ-እዋን ናይ ሓድነት ስራሕን፣ንኩሉ ዝጥርንፍ ሃገራዊ ጽላል ደምበ ፍትሕን ዲሞክራሲን ክኣ እወ ይካኣል ዝብል ጭርሖ፣ክውነታቱን ውድዓውነታቱ ምርግጋጽ ምኾነ እናበልና ምሕጽንቶናን ምንጽትናን ነቕርብ።

ብወገን ኪኢላታት፣ሙሁራት፣ሰብ-ሞያ ዝገበርዎ ንህዝቢ ጽዊዒትን ዝሃብዎ መግለጺን፣ካብ ውድዕነትን ህላውነትን ተሓላፊ፣ኣብ ግብራዊ ስርሓት ተጻሚዶም ፍልጠቶምን ዓቕምታቶምን ንህዝቢ ዝጠቅምን ዘድልን ስርሓት ከካይዱ፣ዓቢ ትጽቢት ይግበረሎም። ንኣብነት እዚ ናይ ሓካይም ዝካየድ ዘሎ ንምክልኻል ኮቪድ-19 በተን ናጻ ምድያታትና ብሓባር ዘማሓልፍዎ ሓቤረታን ምዕድን፣ኣብ ውድዓውነት ኩነታት ማሕበራዊን ሂወት ህዝብና ዝተሞርኮሶ ስለ ዝኾነ፣ህዝብና ተቀባልነቱ በቲ ዝስማዕ ካብ ውሽጢ ሃገር ዝመጽእ ወረ ምስክር እዩ። ብወገን እቲ ዱስቡጣዊ ስርዓት ዝተገብረን ዝግበር ዘሎ ኣብ ኩነት ናይ ሃገርናን ህዝብናን ዘይተሞርኮሶን ፈጻሙ ብኪኢላታትን ናይ ሕማም ተላጋቢ ፈላጣት ዘይተሰነዩ ኮታ ብማንም ዓይነት ምቕርራብ ዘተገብረሉ፣ናይ ድህነት ህዝቢ ዘይተሰብ ምዃኑ ንኹላትና ቡሩህ እዩ። እዚ ኣይነት ስራሕን ሓበረታን ድሕሪ ምዝሓል ምልካፍ ኮረና ቫይረስ፣ንኩነት ሕክምና መድሃኒትን ስነ-ጥዕና(hygiene)ካልእን ንምምሃርን፣ኣፋውስ ንዋትን እትእክብ ዘላ፣ ቀጻልነት ክህልዎን፣ኣብ ውሽጢ ህዝባውያን ምንቕስቓስ ይኣክል ኮይነን፣ክቃለሳ ትጽቢት ይግበረሎም።

ብወገን ህዝባውያን ምንቕስቓሳት ኣብ ሆላንድ ዝጀመረ ኣብ ሃገር እንግሊዝን ካልኣት ሃገራት እናማዕበለ ዝኸይድ ዘሎ ሕጋዊ ክስታትን ወኸሳታትን፣ነቲ ዱስቡጣዊ ስርዓት፣ብ-ደሞክራሳውያን መንግስታት፣ንሃገረ ኤርትራ እትምዕብለሉ ተባሂሉ ዝዋሃብ ሓገዝ፣ነቶም ኣብ ባርነት ዕስክርና ዘለዉ ደቅና፣ናጻ ጉልበት ብምጥቃም ንኣምሰሎ ስራሕ የካይድ ዝብል ገባቲ ስርዓት፣ብዘይ ተወካስነትን ተቋጻጽረነትን፣ሃብቲ ምድላብን ዕምሩ ምንዋሕ፣ነቲ ዘይሕጋዊ ዘይኮነ ኢንፎርሜሽን ናይ ሕገ ተዳናገጽቲ ብምትሕብባር ፈተውቲ/ደክልቲ(lobby)ኣብ ባይቶታን ቤትፍርድታት፣ብፍትሕን ሕጋውነት ብምምካት ብድሆታት የካይዱ ኣለዉ።እዚ ዓይነት ስርሓት ወን ኣብ ትሕቲ ጽላል ይኣክል ምስ ዝካየድ እዩ እቲ ዝበለጸን ህዝባዊ ተሳትፎ ከብሎ ምኻኣለ ንብል።

እተን ውድባትክ እንታይ ይገብራ ኣለዎ ንዝብል፣ተኣኪበን ሃንቲ ሓይሊ ዕማም ንኮረና ኮቪድ-19 ዘመልክት ምስተን ሓይሊ ዕማማት ናይ ይኣክል ተሓባቢራ እትሰርሕ መዚዙስ ኣብ ስራሕ ንርከብ ኣሎና እናበሉ፣ መግለጺታትን ኣብ ምድያን መራከቢ ቡዙሃን ክህቡ ይርኣዩ ኣለዉ። እቲ ዝመጸካ ሓተታ ስለምንታይ ደኣ ናይ ሓባር ኣዋሃሃዲትን ብሽም ኩሎም ቃል ትዛረብ ሽማግሌ ክቐሙ ዘይካኣሉ ዝብሉ ስጋብ ሕጂ መልሲ የብሉን፣ ብጉሉጽነት ስለ ዘይሰራሕ።

ይኹን እምበር እዚ በቢወገኑ ዝዋሳእን ዝንቃሳቕስን ዘሎ ኣብ ደምበ ፍትሒ፣ዶግማዊ ውድባዊ ኣራኣኢያ ሓዲጉ ኩሉ ኣብ ማእከል ወይ ኣብ ዓውደን ትሕቲ ጽላል ይኣክል ክጥርነፍ ዝኸእለሉ፣መሰርሕን ኢንፎርሜሽን ትሕትናን ብምውዝታር፣ክሰርሓሉ ዝኸእል ሓዲሽ ስነሓሰብን ኣብ ትሕቲ ጽላል ይኣክል፣ኩሉ ፈልሰሳታት ዲሞክራሲያውያን ትካላት፣ዝጣጣሓሉን ዝዕምብባሉን ኮታ ባይታ ዝረኸበሉ ሙዑቡል ራኢታት ዝስነደሉ፣ናይ ኩሎም ሰብ ተሞክሮ፣ፈላጣት ሊቃውንቲ፣ብሃራት/ስሙያት(élite)፣መራሕቲ ውድባት፣ብሃገራዊ ሓላፍነት ክሰርሕሉ ዝግባእ እዩ ዝብል ራኢ ኣሎና። ቅድሚ ሕጂ ወን መሪሕነት ከም ሓላፍነት ወይ ከም ሰልጣን ዝብል ጸሕፍና ከም ዝነበርና ይዝከር።

ከም ርእይቶና ኩለን ዝነበራን ዘለዎን ውድባት (reconstitute)ዳግም-ድኩና/ዳግም ውዳባ የድልየን ምህላወ ዝተገንዘባ ኣይመስለናን፣ምኽንያቱ ግዚኣን ካብ ኣኸባ ናብ ኣኸባ ዝሓልፍ ዘሎ ይመስለና፣ካባይ ነቕልኩም እዚ ራኢ ተቐርቡ ንዝብል ወኸሳ ስጋብ ሕጂ ናይ ሓባር ኣዋሃሃድን ኣፈጉባኤን ክወጽእ ስለ ዘይረኣናን ጉልጽነት እዉን ስለ ዘየዘውትራ ኣብቲ ናይ ሓባር መግለጺ ተሓጺረን ስለ ንዕዘብ ዘሎና ክንብል ንኸእል።

ኣብ ዓለምና ኣብዚ እዋን ውሽባ ሓድሽ ስነሓሰብን ፖለቲካዊ መርሆታት ስርዓተ-ምሕደራ ኤኮሲስተም ዝተሞርኮሶ ኣብ ምስናድን ምዝታይን ክርከቡ ክለዉ፣እዞም ናትና ብሃራት መራሕቲ ውድባትን ሊቃውንትን

ሰብ ተሞክሮን እውን ሓዲሽ መሰርሕ ጠርፍፍን ኩሉ ኣብ ደምበ ፍትሒ ዝዋሳእ ዘበለ ዘጸልለኡ ጡዑም ወረ ሓድነትን ሓቢርካ ምስራሕን ዑሙቕ ዝበለ ሓሲበምሉ ክኾኑ ዝብል ትምኒት ትጽቢት ነይሩናን ኣሎናን።

ካርል ፖፐር(Karl Popper)ካብ ዝሃቦ ትምህርቲ፡”ዓቢይቲ ሓሰብቲ ግሪኻውያን ንጌጋ ዝኾነ ወኸላ ክቕርቡ ከለዉ፡መን ክእዝዝ ይግባእ” ? ኮይኑ እቲ ኣወንታዊ ሕቶ ክኸውን ዘለዎ “ መን እዩ ዝካታተሎ/ዝቋጸጸሮ ነቲ ዘማሓድር ? ኮይኑ፤ ንካርል ፖፐር እተን ብሉጻት ትካላት ንህዝቡን ናይ ምቁጽጻር ስርሓት ዘካየድሉ መሰርሕ ኣዋዲዶም ስልጣን ዝቐበሉ ክኾኑ ከለዉ እዮም ይብል።እዘን ሙዑቡላት ደሞክራሲያውያን ሃገራት በቢ ዓይነቱ ስርዓተ-ዲሞክራሲ ክህልዉን ከሎ እቲ ቀንዲ ዓንዲ፡ደሞክራሲ ሓጋጊን ፍጻሚን ፈራዲን ኣካል ክኸውን ከሎ ከም ራብዓይ እግሪ ናጻ ፕረሰን መሰል ደቅሰባት ዝሕልዎ በቢ ዓይነተን ምንቅስቓስትን ህዝባውያን ማሕበራት ክህልዎ ዘታባብዕን ንኸሰርሓ ባይታ ዘጣጥሕ ቅዋም ዘለዉን እየን።

እዚ ሰፊሕ እናዓቦዩ ዝኸይድ ዘሎ ደምበ ፍትሒ እተን ብቐዳምነት ተወዲበን ዝዋሳኣ ንኹለን ሓቕፉ ዝሕዝ ሃገራዊን ደሞክራሲያዊን ጽላል ክህልዉንን ብሉጽ ዝኾነ ደሞክራሲያዊ ዓንድታትን፣ቡዙሕነት ኣብ ሓድነት ዝተሞርኮሰ እንካን ሃባን ብምባል ህዝባዊ ምንቅስቓስ ክሕይልን፣ ህዝቢ ወከልቱ ክኾኑ ዝኸእሉ ኣብ ፖለቲካን፣ ማሕበራዊ፣ ቁጠባዊ፣ጉዳያትን መሰረታት ውድባት ይኩና ሲቪካውያን ማሕበራት ሞያውያን ማሕበራት ኣብዚ ሰፊሕ ባይታ ደሞክራሲ፡ዝበቐላሉን ዝዓብዱሉን ዝሰረታሉን፣ባይታ ክፍጠር ጸገም ዘሎዎ ኣይመስለናን፤ ባዕልነትን/ኢጎነትን ምስ ዘይህሉን፡ውድብካ.ምንቅስቓስካ ቅድሚ ሃገር ምስ ዘይትሰርዕን።

እንታይነት/ኩኔታ/ቀንዲ ናይ ዲሞክራሲ ኩውንነት፡ብውዕል/ምስምማዕ ዝቐመ ክኸውን ከሎዩ ግብራዊ ሓበራዊ ባይታ ክጣጥሕ ዝኸእል። ይብል ፖፐር።

ስለዚ ደጊምና እነማሕጸኖን እንላበዎን፡ኩሉ ኣብ ደምበ ፍትሒ ዝዋሳእ ዘበለ ውዕል ዝፋራረማሉ ዝሳማማዓሉን ባይታ ክህልው፡ህዝቢ ዝጠልቦን ሕልሙ ዝጋሃደሉ ክግበር፤ብፍላይ ኣብዚ ማፍያዊ/ዱስቡጣዊ ስርዓተ ኢሳያስ እዋኑ ዘብቀዐን ሰንከልከል ዝብለሉ ዘሎ መኸተና ብድሆና ሓድነት፡ሓድነት፡ሓቢርካ ምስራሕን እዩ ክኸውን ዘለዎን፡ምስቲ ኣብ ውሽጢ ሃገር ብጡርኑፍ ይኩን ዘይጡርኑፍ ዝንቃሳቓስ ዘሎ ኣካል ህዝብና ጹኑዕ መስመራት network ሃሉይና፡ተዓጠቕ እንዶ ተዓጠቕ ወዲ ኤርይ ክንብል ይግባእ።

ሕጂውን ንሕሰብ ነስተውዕል ንማራማር ንባራበር

ኣዳለውቲ ፍትዊ ክፍለን ብዙ ብቱኛሊ